

Új és ritka sarkantyúskabóca-fajok a magyar faunában. I.
(Homoptera: Delphacidae, Criomorphinae)

Írta

SOÓS Á.

(Érkezett 1976. január 15-én)

Abstract: Discussion of seven Delphacid species new for the Fauna of Hungary, and of seventeen species little known in Hungary. Clarification of the generic position of Delphax mocsaryi Horváth, 1897.

A Magyarország Állatvilága Fulgoroidea füzetének előkészületi munkája során meg kellett állapítanom, hogy a Fauna Regni Hungariae megjelenése (1897 b) óta eltelt közel 80 év alatt a Delphacidákra vonatkozó faunisztikai ismereteink alig gyarapodtak. Ez alól - gyakorlati jelentősége miatt - két faj, a Laodelphax striatellus (Fallén, 1826) és a Javesella pellucida (Fabricius, 1794) kivétel, amelyeknek hazai elterjedési viszonyait jól ismertnek mondhatjuk. E két faj a korábbi hazai irodalomban különböző genuszneveken szerepelt: Delphax, Liburnia, Delphacodes, Calligypona. A Laodelphax striatellus fajt legtöbbször helytelenül marginata Fabricius, 1794 néven közölték; a marginata Fabr. azonban a Javesella pellucida szinonimja! Tehát a régebbi irodalomban közölt marginata Fabr. alatt mindig striatellus Fall. fajt kell értenünk. Mivel az "Állatvilág" sorozatban nincs lehetőség faunisztikai, nevezéktani kérdésekkel részletesebben foglalkozni, ezért e helyen kívánom közreadni az ezzel kapcsolatos eredményeimet, kiegészítéseimet, helyreigazításaimat. Így az alábbiakban külön fejezetben szövegek: 1. a faunára új fajokról, 2. az eddig alig ismert ("ritka") fajokról, 3. tisztázom a Delphax mocsaryi Horváth, 1897 faj generikus hovatartozását és végül 4. jegyzéket közlök a Fauna Regni Hungariae-ben szereplő és a Criomorphinae (=Megamelinae) alcsaládba tartozó fajok ma érvényes neveiről.

Megjegyzések: 1. Az egyes fajokat a NAST katalógusban (1972: 49-76) használt sorrendben és nevezéktannal közlöm, függetlenül attól, hogy azzal mindenben egyetérték-e vagy sem. 2. Ahol az ivar után nincs megjegyzés, az mindig brachypter példányt jelent. 3. Az egyes fajok biológiájára vonatkozó részletesebb adatokat LOGVINENKO (1975: 128-190) munkája tartalmazza, amelyben az idevonatkozó korábbi adatok össze-

foglalását is megtaláljuk. 4. A gyakoribb vagy közönséges fajokkal most nem foglalkozom, azoknak érvényes neveit a 4. fejezetben találjuk meg.

Magyarország faunájára új fajok

1. Paraliburnia adela (Flor, 1861) - Vizsgálati anyag: Kis-Balaton (HORVÁTH, 1909. VII. 1 ♂).

Elsősorban Északnyugat-Európában terjedt el. Közép-Európából csak egy-egy adatunk van Nyugat-Ausztriából, Cseh- és Lengyelországból. De ismeretes a Szovjetunió európai részének déli területeiről, Kazahsztánból és Szibériából is (NAST, 1972: 55). Biológijának ismerete híján a szerzők ritka fajnak jelzik; általánosságban csak annyit tudunk, hogy nedves, lápos, mocsaras helyeken fogták. Ebből a szempontból a kisbalatoni előkerülése nem meglepő, noha ez a lelőhely a faj areáját délkelet felé tetemesen kiterjeszti. A faj ivarszervének alakulásából, elsősorban a penis apicalis felének fűrészességéről és jellegzetes alaku fogójáról egyértelműen és félreismerhetetlenül felismerhető.

2. Megamelodes lequesnei Wagner, 1963 - Vizsgálati anyag: Budapest (GYÖRFFY, 1904, 1 ♂).

W. WAGNER (1963) alapvető és a Delphacidák további taxonómiai vizsgálatához iránymutató munkájában - a SIGNORET féle Delphax quadrimaculatus típuspéldányának vizsgálata alapján megállapította, hogy a LE QUESNE (1960: 21-22, Abb. 102, 109, 113) által M. quadrimaculatus (Signoret, 1865)-nek leírt faj nem azonos SIGNORET quadrimaculatus-ával, hanem a Liburnia fieberi Scott, 1870 fajjal azonos. Így LE QUESNE quadrimaculatus-a név nélkül maradt és ennek a fajnak adta WAGNER a lequesnei nevet. Ezért a két fajra vonatkozó lelőhely adatokat felül kell vizsgálni. NAST (1972: 55) katalógusa is ezt tükrözi, csak a nagybritanniai és a keletnémetországi előfordulását veszi bizonyosnak, a többi országokból származókat megkérdőjelezi. Ezek után Magyarország is a bizonyított előfordulási területek közé tartozik. Egyébként a fajt vertexének alakulása, de különösképpen fogója ventralis részéről eredő, felfelé irányuló, hosszú, vékony, a fogó fél hosszát elérő nyulványa alapján biztosan felismerhető.

3. Muellerianella brevipennis (Boheman, 1847) - Vizsgálati anyag: Eszterháza (HORVÁTH, 1929. IX. 1, 1 ♂).

Egész Európában elterjedt faj. Már a faunakatalógus (HORVÁTH, 1897 b: 57) is említi s ezen az alapon NAST (1972: 57) is felsorolja Magyarországot az elterjedési területek között, de ezek a lelőhelyek nem a mai Magyarország területéről valók. Nedves helyeken, vizes árkok, csatornák mentén gyűjthető. Hogy e faj nálunk mennyire nem lehet gyakori, mutatja az, hogy a Természettudományi Múzeum gyűjteményében a Faunakatalógusban szereplő lelőhelyeken kívül, az azóta eltelt közel 80 év alatt, mindössze a fent említett egyetlen példánya került elő, amelyet HORVÁTH Géza a Fertő tó partján hálózott. A genusz másík, nálunk még nem ismert fajától, a M. fairmairei (Perris, 1857)-től ivarszerve, főként a penis és a fogó jellegei alapján jól megkülönböztethető.

4. Chlorionidea flava P. Löw, 1885 - Vizsgálati anyag: Budapest: Hármashatárhegy (HORVÁTH, 1902. VI. 29, 14 ♂ + 4 ♂ macropter; BARTKO, 1903. VII. 19. 3 ♂ + 1 ♂ macropter, 1 ♂).

A faunakatalógus (HORVÁTH, 1897 b: 56) említi ugyan e fajt, de csak az Adria partjáról. Elsősorban Közép-Európából ismerjük, de Észak-Olaszországtól kelet felé Ukrajnán át Gruziaig elterjedt (LOGVINENKO, 1975: 129). Főként száraz helyeken, tömött gyepekben fordul elő. Az egyszínű világos sárga test hátoldalának középvonalában végighuzódó fehér sávjáról és az ivarszerv fogójának jellegzetes, végén két csucsban kihuzott alakjáról biztosan felismerhető.

5. Acanthodelphax denticaudatus (Boheman, 1847) - Vizsgálati anyag: Kőszeg (HORVÁTH, 1933. VII. 19, 1 ♂ + 1 ♂ macropter).

Nagy-Britanniától, Észak-Franciaországtól, Svájctól, Ausztriától Cseh- és Lengyelországtól, a Baltikumtól és Finnországtól északra, illetve nyugatra fordul elő. Közép-Európában ez most a legkeletibb lelőhelye. Erdei, lápi állat. Az ivarszelvény ventralis középvonalában eredő, felfelé hajló erős töviszerű nyulványáról azonnal és biztosan felismerhető.

6. Oncodelphax pullulus (Boheman, 1852) - Vizsgálati anyag: Gyenesdiás (GYÓRFFY, 1910. VIII. 5, 1 ♂).

Elsősorban Észak- és Északnyugat-Európában fordul elő, de ismeretes Svájcból, Ausztriából és Jugoszláviából is. A Kárpát-medencéből eddig még nem volt ismeretes. Vizenyős, nedves helyeken él. Az eddigi egyetlen hazai példány is ilyen helyről került elő. Kétszer olyan magas, mint széles ivarszelvényéről, különleges analis tubusáról azonnal és könnyen felismerhető.

7. Ribautodelphax imitans (Ribaut, 1953). - Vizsgálati anyag: Budapest (SZTUDVA, 1 ♂), Ujfehértó (HORVÁTH, 1923. VII. 16, 1 ♂).

Nyugat- és Közép-Európában terjedt el, eddig ismert legkeletibb lelőhelye Romániában van. Életmódját alig ismerjük, DLABOLA (1955: 122) szerint halofil faj. A collinus (Boheman, 1847) fajcsoport tagja, az ide sorolt fajokat csak nagyon gondos ivarszerv vizsgálatok alapján lehet egymástól biztosan elkülöníteni.

Magyarországon eddig alig ismert fajok

1. Megadelphax sordidulus (Stål, 1853) - Vizsgálati anyag: Budapest (HORVÁTH, 1914. VIII. 30, 3 ♂ + 1 ♂ macropter, 1915. VIII. 29, 1 ♂; GYÓRFFY, 1915. VII. 4. 1 ♂), Hámor (Borsod) (HORVÁTH, 1925. VIII. 24, 1 ♂), Zirc (PÁVEL, 1 ♂), Kőszeg (HORVÁTH, 1933, VII. 26, 1 ♂).

Magyarországról eddig csak a Dunántulról (Pápa, Zirc, Oroszvár) volt ismeretes. Csaknem az egész Palearktikumban elterjedt. Xerofil fajnak tartják s eddig főleg, napsütötte füves helyeken gyűjtötték. A síkvidékektől a magas hegységekig mindenütt megtalálható, de sehol sem gyakori. Az eddigi hazai adatok - bár jórészenek közéleti élőhelyét nem ismerjük - nem látszik alátámasztani a faj xerotherm voltát.

2. Ditropis flavipes (Signoret, 1865) - Vizsgálati anyag: Budapest (MATSUMURA, 1902, 2 ♂, 1 ♀), Szentendrei-sziget (PÁVEL, 1900. V. 24, 1 ♂, 1 ♀ macropter), Isaszeg (UHL, 1903. V. 17, 1 ♂), Gödöllő (ÚJHELYI, 1921. VII. 31, 4 ♂, 3 ♀; 1921. VIII. 25, 1 ♂, 1 ♀), Soroksár (UHL, 1901. VI. 29, 1 ♀), Tököl (UHL, 1903. V. 10. 2 ♂), Farkasd (1885. VII. 14, 1 ♂, 1 ♀).

A faunakatalógusban (HORVÁTH, 1897 b: 57) e faj két különböző genuszban is szerepel éspedig mint Metropis, illetve Dicranotropis flavipes Sign. néven. Az előbbi alatt két dunántúli lelőhelyét is közli, viszont a muzeum gyűjtemény anyagának revíziója során Dunántulról származó példányok nem kerültek elő. Észak-Európa és a Balkán-félsziget kivételével egész Európából ismerjük már, sőt Mongóliában is gyűjtötték.

3. Megamelodes quinque maculatus (Signoret, 1865) - Vizsgálati anyag: Isaszeg (HORVÁTH, 1897. IX. 24, 1 ♂).

Ezt a példányt a faunakatalógus (HORVÁTH, 1897 b: 57) Delphax fieberi néven közli. Azóta hazánkból ez a faj nem került elő. Itt azért említem, hogy megerősítem: a HORVÁTH által határozott isaszegi példány valóban ez a faj és nem a lequesnei Wagner, 1963. Ugyanis e két fajt - mint fentebb már utaltam rá - régebben egy név alatt közölték. Így pl. megállapítható, hogy a DLABOLA (1961: 315, Abb. 19-21, 23) által Romániából és Dagasztanból e néven közölt állatok a lequesnei Wagn. fajhoz tartoznak, mint ahogy NAST (1972: 55) katalógusában kérdőjelesen már a lequesnei elterjedési adatai között szerepelteti.

4. Calligypona reyi (Fieber, 1866) - Vizsgálati anyag: Isaszeg (PÁVEL, 1898. V. 2, 1 ♀ macropter), Újfehértó (HORVÁTH, 1921. VIII. 12, 1 ♀, 1923. VII. 20, 5 ♀ macropter, 1923. VIII. 1, 1 ♂) Algyő (HORVÁTH, 1899. VIII. 8, 1 ♀ macropter), Keszthely (HORVÁTH, 1911. VII., 2 ♀ macropter), Tihany (HORVÁTH, 1928. VII. 6, 2 ♀ macropter, lámpafényre, 1928. VII. 21, 2 ♂, 2 ♀ macropter, lámpafényre, Zamárdi (MÓCZÁR, 1954. VII. 15, 1 ♀).

Hazánkból eddig mindössze Isaszegről (HORVÁTH, 1907: 504), valamint C. albicollis Sahlb. néven Rákospalotáról és Miskolcra volt ismeretes (HORVÁTH, 1897 b: 56). Eurázsiai faj. Elsősorban állóvizek partján, sűrű fű között akadhatunk rá.

5. Gravesteiniella boldi (Scott, 1870) - Vizsgálati anyag: Aporka (SZTUDVA, 1903. IX. 4, 2 ♂), Kecskemét (GYÓRFFY, 1 ♂) Tököl (CERVA, 1903. IX. 5, 1 ♂).

HORVÁTH a faunakatalógushoz adott "Pótlék"-ban (1907: 504) Csepelről és Gödről közölte. Az eddig ismert elterjedési adatok alapján euro-szibériai fajnak nevezhetnék, de Ciprusról is jelentették. Homokos, száraz helyeken élő faj. Életmódját, tápnövényét még nem ismerjük.

6. Muirodelphax aubei (Perris, 1857) - Vizsgálati anyag: Budapest (BARTKÓ, 1902. VII. 25, 3 ♂ + 1 ♂ macropter, 1903. VII. 12, 1 ♂, 1903. VII. 19, 3 ♂ + 1 ♂ macropter, 1903. VIII. 10, 1 ♂, 1904. IV. 16, 1 ♂, 1904. VIII. 17, 2 ♂; HORVÁTH, 1882. VII. 15, 2 ♂, 1886. V. 8, 1 ♂; SZTUDVA, 1902. X. 14, 1 ♂; UHL, 1904. V. 1, 1 ♂), Buda-keszi (UHL, 1903. VIII. 6, 1 ♂), Rákoskeresztur (HORVÁTH, 1 ♂, macropter), Csepel (BARTKÓ, 1903. VI. 29, 2 ♂ + 1 ♂ macropter; PÁVEL, 1898. IV. 24, 1 ♂; UHL, 1901. IV. 26, 1 ♂; ÚJHELYI, 4 ♂, 1921. IV. 11, 1 ♂), Budafok (SZTUDVA, 1902.

VII.7, 2 ♂), Dunaharaszti (UHL, 1903.VII.5, 2 ♂), Gyón (UHL, 1902.VI.3, 1 ♂, 1902.VI.11, 1 ♂, 1903.VI.19, 6 ♂; ÚJHELYI, 3 ♂), Farkasd (HORVÁTH, 1885.VII.14, 3 ♂), Isaszeg (SZTUDVA, 1902.VII.30, 1 ♂; UHL, 1902.IV.25, 3 ♂), Pécel (UHL, 1902.VII.20, 4 ♂) Órszentmiklós (HORVÁTH, 1888.VII.22, 3 ♂), Rácalmás (ÚJHELYI, 4 ♂), Simontornya (HORVÁTH, 1897.VIII.5, 1 ♂, 1897.VIII.13, 3 ♂, 1897.IX.13, 1 ♂; PILLICH, 1931.V.8. Euphorbia cyperissias-ról, 1 ♂, 1932.V.5, 1 ♂), Tihany (HORVÁTH, 1929.VII.27, 2 ♂ macropter), Kőszeg (HORVÁTH 1933.VII.19, 1 ♂, 1933.VII.25, 1 ♂).

Magyarországról eddig mindössze 4 lelőhelyét ismertették. Az egész Palearktikumban honos. Sík és dombvidékek napos, füves lejtőinek thermofil faja.

7. Acanthodelphax spinosus (Fieber, 1866). - Vizsgálati anyag: Budapest (BARTKÓ, 1903.VIII.25, 1 ♂; HORVÁTH, 1914.VIII.30, 1 ♂; PÁVEL (1898.V.3, 1 ♂), Diósd BARTKÓ, 1913.V.19, 1 ♂), Miskolc (HORVÁTH, 1903.VII.18, 1 ♂), Hámor (Borsod) (SZABÓ, 1915.VIII, 1 ♂), Simontornya (PILLICH, 1913.V.3, 1 ♂), Harkány (HORVÁTH, 1926.VII.18, 1 ♂).

Hazánkból eddig csak Budafokról, Isaszegről és Simontornyáról volt ismeretes (HORVÁTH, 1897b: 57). Észak- és Dél-Európa kivételével egész Európában elterjedt, de sehol sem gyakori. A legkülönbözőbb élőhelyeken (száraz és nedves rétek, lápok, erdei nyiladékok stb.) gyűjthető mind a sík, mind a domb és hegyvidékeken, az utóbbi helyeken 1800 m-ig is felhatol (CANTOREANU, 1972: 199).

8. Florodelphax leptosoma (Flor, 1861). - Vizsgálati anyag: Budapest (HORVÁTH, 1 ♂; UHL, 1904.IX.7, 1 ♂), Káposztásmegyer (GYÓRFFY, 1917.IX.8, 1 ♂), Gyón (PÁVEL, 1900.X.6, 1 ♂; UHL, 1903.VI.19, 1 ♂, 1903.VII.12, 1 ♂), Bátorliget (HORVÁTH, 1934.VII.19, 1 ♂), Keszthely (HORVÁTH, 1911.VII., 2 ♂; UHL, 1904.VIII.4, 6 ♂, 1904.VIII.7, 3 ♂) Gyenesdiás (HORVÁTH, 1912. 1 ♂).

Magyarországról eddig csak Isaszegről és Kecskemétről közölték (HORVÁTH, 1897b: 57). Egész Európában elterjedt, nedvességhez kötött faj.

9. Kosswigianella exigua (Boheman, 1847). - Vizsgálati anyag: Budapest (ÚJHELYI, 1 ♂), Csepel (ÚJHELYI, 6 ♂, 1921.IV.11, 2 ♂), Szigetszentmiklós (ÚJHELYI, 1 ♂), Peszér (PÁVEL, 1900.VI.21, 2 ♂), Gyón (KERTÉSZ, 1903.VI.1, 1 ♂; UHL, 1903.VI.3, 1 ♂ macropter), Izsák (UHL, 1903.VII.12, 9 ♂ + 1 ♂ macropter; ÚJHELYI, 1 ♂), Isaszeg (PÁVEL, 1900.VI.10, 1 ♂; UHL, 1902.VII.18, 1 ♂), Hámor (Borsod) (HORVÁTH, 1925.VIII.28, 1 ♂; SZABÓ, 1915.VIII., 1 ♂), Bükk-hegység: Kurtabérc (HALÁSZFY, 1954.VI.8, 3 ♂), Gyenesdiás (GYÓRFFY, 1 ♂; HORVÁTH, 1912. 4 ♂), Keszthely (GYÓRFFY, 1 ♂), Kispöse (MÉHELY, 1 ♂), Kőszeg (HORVÁTH, 1933.VII.19, 1 ♂ macropter).

Hazánkból eddig csak Rákospalotáról, Csepelről és Kecskemétről közölték (HORVÁTH, 1897b: 57). Egész Európában elterjedt faj, de ismerjük Tuniszból, sőt Japánból is. Kora tavasztól késő őszig, főként a sík és dombvidékek mezofil rétegein található, különösen tavasszal az *Acanthodelphax spinosus* (Fieb.)-el együtt.

10. Struebingianella lugubrina (Boheman, 1847). - Vizsgálati anyag: Balatonederics (HORVÁTH, 1 ♂).

Magyarországról eddig Tokajról és Sátoraljauhelyről ismertették (HORVÁTH, 1897 b: 57). A mediterrán területektől eltekintve egész Európában elterjedt. Nedves réteken, lápos, mocsaras helyeken gyűjthető. Elterjedési területének déli vidékein jóval ritkább, mint az északi részén.

11. Struebingianella palliceus (HORVÁTH, 1897) - Vizsgálati anyag: Göd (HORVÁTH, 1897. IX. 2, 1 ♂), Soltvadkert (SZTUDVA, 1904. VII. 2-5., 1 ♂), Szeged (coll. BRANCSIK, 1 ♂).

A faj típus példányai közül egyedül a gödi magyarországi, a többi lelőhely most Jugoszláviához tartozik. Fő elterjedési területe a Balkán-félsziget, ahonnan nyugat felé Észak-Olaszországból (Trieszt, Genova), észak felé Magyarországról és Szlovákiából vannak előfordulási adataink. DLABOLA (1956: 32, Abb. 4-7) az egyetlen, aki eddig a faj ivarszervét vizsgálta és arról rajzokat is közölt. Biológiája eddig ismeretlen.

12. Xanthodelphax flaveolus (Flor, 1861) - Vizsgálati anyag: -

E fajról azért kívánok szólni, mert jöllehet a faunakatalógus (HORVÁTH, 1897 b: 57) 5 lelőhelyről is közli s ezek közül az egyik Velence, mégis a fajt törölni kell a magyar fauna tagjai közül. Elterjedési területének délkeleti részén csak magas hegységekben fordul elő, ezért a velencei előfordulása már eleve valószínűtlennek tűnt. A muzeum anyagában a Kárpát-medencéből 9 helyről vannak példányaink, de ezek mind a Kárpátok területére esnek. A faunakatalógusban említett velencei példányok (2 db) sajnos nőstények, így biztos meghatározásuk nem könnyű, de [LOGVINENKO 1975: 142-145, Abb. 119 (4) és Abb. 120 (6)] leírása és rajzai - elsősorban a tojócső melléklemének (3 első gonocoxa) alapján a két példányt X. stramineus (Stål)-nak bizonyult. Ezért nemcsak a magyar faunából, hanem NAST (1972: 63) katalógusának elterjedési adatai közül is törölni kell Magyarországot.

13. Xanthodelphax stramineus (Stål, 1854) - Vizsgálati anyag: Budakeszi (BARTKÓ, V, 19, 1 ♂ macropter), Peszér (UHL, 1903. VI. 8, 2 ♂ + 1 ♂ macropter), Gyón (ÚJHELYI, 1910. IX. 11, 1 ♂ macropter), Izsák (UHL, 1903. VII. 12, 2 ♂ macropter; ÚJHELYI, 1910. VII. 15, 1 ♂, 1912. VII. 15-16, 2 ♂), Bugac (HORVÁTH, 1898. V. 20, 3 ♂), Kiskunhalas (HORVÁTH, 1932. VIII. 25, 1 ♂; KUTHY, 1932. IX. 3, 1 ♂). Dorozsma (HORVÁTH, 1897. VIII. 19, 1 ♂), Gyoma (HORVÁTH, 1892. VII. 8, 1 ♂; UHL, 1908. VI. 11, 1 ♂), Nyiregyháza (HORVÁTH, 1887. V. 25, 3 ♂), Újfehértó (HORVÁTH, 1923. VII. 14, 4 ♂, 1923. VII. 20, 2 ♂ + 1 ♂ macropter), Buj (HORVÁTH, 1922. VII. 7, 2 ♂ + 1 ♂ macropter, 1923. VIII. 4, 1 ♂), Hámor (Borsod) (HORVÁTH, 1925. VIII. 28, 1 ♂), Esztergom (HORVÁTH, 1921. IX. 8, 1 ♂ macropter) Keszthely (HORVÁTH, 3 ♂; UHL, 1904. VII. 27, 1 ♂ macropter, 1904. VIII. 4, 2 ♂) Vanyarc (HORVÁTH, 1911. VII. 20, 2 ♂), Gyenesdiás (GYÓRFFY, 1 ♂ macropter; HORVÁTH, 1912, 6 ♂), Tihany (HORVÁTH, 1928. VII. 21, 1 ♂ + 1 ♂ macropter) Szántód (HORVÁTH, 1929. VII. 29, 3 ♂ + 1 ♂ macropter), Balatonkenese (HORVÁTH, 2 ♂), Velence (HORVÁTH, 1883. VIII. 25 1 ♀, 1 ♀ macropter).

Magyarországról eddig Budapestről és az Alföld déli részének négy helyéről volt ismeretes. Csaknem egész Európában honos, sőt elterjedési területe kelet felé egészen Kazahsztánig nyúlik. Száraz, füves helyeken él.

14. Javesella obscurella (Boheman, 1847) - Vizsgálati anyag: Csepel (KERTÉSZ, 1897. V. 9, 1 ♂ macropter), Püspökladány (ÚJHELYI, 1920. VIII. 7, 1 ♂), Sátoraljaujhely (1882. VII. 9, 1 ♂ macropter), Mátraháza (HORVÁTH, 1931. VII. 4, 1 ♂), Pápa (KERTÉSZ, 1 ♂ macropter), Keszthely (HORVÁTH, 1911. VII., 1 ♂ macropter), Pécs (CSIKI, 1 ♂).

A faunakatalógus (HORVÁTH, 1897 b: 56) Pápáról és Sátoraljaujhelyről említi. Holarktikus faj. Nedves, füves helyeken, elsősorban vizek partján fordul elő.

15. Ribautodelphax collinus (Boheman, 1847) - Vizsgálati anyag: Csepel (PÁVEL, 1899. VI. 20, 1 ♂), Parád (HORVÁTH, 1915. VII., 8 ♂ + 1 ♂ macropter), Bükk-hegység: Kurtabérc (HALÁSZFY, 1954. VI. 8, 1 ♂), Hámor (Borsod) (SZABÓ, 1915. VIII., 1 ♂), Miskolc (HORVÁTH, 1903. VII. 18, 1 ♂), Sátoraljaujhely (HORVÁTH, 1879. VIII. 18, 1 ♂ macropter), Kőszeg (HORVÁTH, 1933. VII. 19, 6 ♂), Velem (VISNYA, 1933. VII. 22, 1 ♂), Keszthely (UHL, 1904. VIII. 5, 1 ♂).

Magyarországról eddig csak Csepelről és concinna Fieber, 1866 néven Bátorligetről volt ismeretes. A mediterrán területeket nem számítva egész Európában honos.

16. Javesella salina (Haupt, 1924) - Vizsgálati anyag: Kis-Balaton (HORVÁTH, 1911. VII. 29, 1 ♂), Taksony (TÓTH, 1936. VII. 9, 1 ♂).

Magyarországról eddig csak KOPPÁNYI és WOLCSÁNSZKY (1955: 6. táblázat) említi a Hortobágyról, közelebbi hely megjelölése nélkül, a hortobágyi legelők és rétek rovarállományának cönológiai vizsgálata alapján. Ezeket a példányokat nem láttam. Nagyon elszórtan a Palearktikum legkülönbözőbb helyeiről közölték. Tipikus halofil faj.

17. Paradelphacodes paludosa (Flor, 1861) - Vizsgálati anyag: -

Magyarországról eddig csak KOPPÁNYI és WOLCSÁNSZKY (1955: 6. táblázat) említi a Hortobágyról, közelebbi hely megjelölése nélkül, a hortobágyi legelők és rétek rovarállományának cönológiai vizsgálata alapján. Bizonyító példányait nem láttam. Euroszibériai faj. Elsősorban vizenyős erdei rétekről, lápokból, mocsarakból illetve azok szegélyén gyűjtötték. Ezek a biotóp adatok megkérdőjelezzik a faj hortobágyi előfordulását, de amíg a bizonyító példányokat nem sikerül vizsgálnom, addig a kérdést nem lehet eldönteni.

A "Delphax mocsaryi Horváth, 1897" generikus hovatartozása

A HORVÁTH (1897a: 624) által Szegedről leírt, de nem ábrázolt fajt azóta senki sem tanulmányozta s csak HORVÁTHnál (1910: 176) találunk még említést e fajról, amikor az Erythroneura mocsaryi n. sp. leírása alkalmával a bevezetésben azt írja, hogy a D. mocsaryi leírása óta még Budafokról és Isaszegről is megkerült. A múzeum anyagában jelenleg a következő példányok találhatóak:

Szeged (HORVÁTH, 1895. VII. 5, 3 ♂, 1 ♀, syntypusok), Kecskemét Miklós-telep (1 ♂ macropter), Izsák (UHL, 1903. VII. 12, 3 ♂, 1 ♀, ÚJHELYI, 1910. VII., 3 ♂), Soltvadkert (SZTUDVA, 1904. VII. 2-5, 1 ♂), Gyón (ÚJHELYI, 1 ♂), Budafok (UHL, 1902. VII. 6, 1 ♀), Isaszeg (UHL, 1902. VIII. 5, 3 ♂, 3 ♀).

A fentiek alapján érthető, hogy NAST katalógusában (1972: 75) a fajt a "bizonytalan generikus helyzetű fajok" között sorolja fel. Megvizsgáltam a típuspéldányokat, valamint az elég gazdag további anyagot és egyértelműen megállapíthatom, hogy HORVÁTH faja a Kosswigianella Wagner, 1963 genuszba sorolandó. Sőt ami a legmeglepőbb, hogy ivarszerve csaknem megegyezik a K. exigua (Boh, 1847) ivarszervével s ha az állat színezetében nem különbözne olyan lényegesen tőle, akkor a mocsaryi az exigua szinonimjának lenne tekinthető. A mocsaryi teljesen sárga, világos állat - HORVÁTH e fajt ezért az egészen más ivarszervű Xanthodelphax stramineus (Stål)-al hasonlította össze - míg az exigua, feketésbarna, sötét. Tehát Delphax mocsaryi Horváth, 1897 = Kosswigianella mocsaryi (Horváth, 1897) comb. n.

A Fauna Regni Hungariae-ben szereplő fajok ma érvényes nevei

63. Megamelus notula Germ.	= Megamelus notula (Germar, 1830)
76. Chlorionoidea (sic!) flava Löw	= Chlorionoidea flava (Löw, 1885)
77. Calligypona albicollis Sahlb.	= Calligypona reyi (Fieber, 1866)
84. Delphax discolor Boh.	= Javesella discolor (Boheman, 1847)
85. Delphax pellucida Fabr.	= Javesella pellucida (Fabricius, 1794)
86. Delphax striatella Fall.	= Laodelphax striatellus (Fallén, 1826)
87. Delphax elegantula Boh.	= Hyledelphax elegantulus (Boheman, 1847)
88. Delphax minuscula Horv.	= Toya minuscula (Horváth, 1897)
89. Delphax albostriata Fieb.	= Ribautodelphax albostriata (Fieber, 1866)
90. Delphax propinqua Fieb.	= Toya propinqua (Fieber, 1866)
91. Delphax sordidula Stål	= Megadelphax sordidulus (Stål, 1853)
92. Delphax collina Boh.	= Ribautodelphax collinus (Boheman, 1847)
93. Delphax obscurella Boh.	= Javesella obscurella (Boheman, 1847)
94. Delphax palliceps Horv.	= Struebingianella palliceps (Horváth, 1897)
95. Delphax forcipata Boh.	= Javesella forcipata (Boheman, 1847)
96. Delphax leptosoma Flor	= Florodelphax leptosoma (Flor, 1861)
97. Delphax Fieberi Scott	= Megamelodes quadrimaculatus (Signoret, 1865)
98. Delphax venosa Germ.	= Delphacodes venosa (Germar, 1830)
99. Delphax Bohemani Stål	= Javesella stali (Metcalf, 1943)
100. Delphax lugubrina Boh.	= Struebingianella lugubrina (Boheman, 1847)
101. Delphax Aubéi Perr.	= Muirodelphax aubei (Perris, 1857)
102. Delphax exigua Boh.	= Kosswigianella exigua (Boheman, 1847)
103. Delphax spinosa Fieb.	= Acanthodelphax spinosus (Fieber, 1866)
104. Delphax brevipennis Boh.	= Muellerianella brevipennis (Boheman, 1847)
105. Delphax Mocsaryi Horv.	= Kosswigianella mocsaryi (Horváth, 1897)
106. Delphax straminea Stål	= Xanthodelphax stramineus (Stål, 1858)
107. Delphax flaveola Flor	= Xanthodelphax flaveolus (Flor, 1861)
109. Metropsis flavipes Sign.	= Ditropsis flavipes (Signoret, 1865)
112. Dicranotropis hamata Boh.	= Dicranotropis hamata (Boheman, 1847)
113. Dicranotropis divergens Kb.	= Dicranotropis divergens (Kirschbaum, 1868)
114. Dicranotropis carpathica Horv.	= Dicranotropis divergens (Kirschbaum, 1868)
115. Dicranotropis flavipes Sign.	= Ditropsis flavipes (Signoret, 1865)

SOÓS, Á.: Neue und wenig bekannte Delphaciden aus Ungarn. I.
(Homoptera: Delphacidae, Criomorphae)

Während der Revision des ungarischen Delphaciden-Materials des Naturwissenschaftlichen Museums, Budapest, gibt der Verfasser bezüglich 7 neue und 17 weniger bekannte Arten, Beobachtungen, Ergänzungen und Berichtigungen der Taxa bekannt. Verfasser stellt fest, dass *Delphax mocsaryi* Horváth, 1897 = *Kosswigianella mocsaryi*, 1897 comb. n. ist. Schliesslich wird eine Liste über die in der Fauna Regni Hungariae angeführten und der Unterfamilie Criomorphae angehörenden Arten mit dem heute gültigen Namen angegeben.

IRODALOM - SZRIFTTUM

1. CANTOREANU, M. (1972): Untersuchungen über die Höhenverteilung der Zikaden (Hom. - Auchen.) im Bucegi-Gebirge, - *Comunicari și Referate Muz. Ști. Nat. Ploiești*, 1972: 195-206.
2. DLABOLA, J. (1954): Křiši - Homoptera. - in: *Fauna ČSR*, Praha: 1-339.
3. DLABOLA, J. (1955): Faunistik und neue Arten der palearktischen Zikaden (Homoptera, Auchenorrhyncha). - *Acta. Ent. Mus. Nat. Prague*, 30: 121-128.
4. DLABOLA, J. (1956): Dudanus gen. nov. and faunistical additions to the fauna of leafhoppers in Czechoslovakia. - *Acta Faun. Ent. Mus. Nat. Prague*, 1: 31-38.
5. DLABOLA, J. (1961): Neue und bisher unbeschriebene Zikaden-Arten aus Rumänien und Italien (Hom., Auchenorrh.). - *Acta Soc. Ent. Cechoslov.*, 58: 310-323.
6. HAUPT, H. (1936): Gleichflügler - Homoptera, - in: *Die Tierwelt Mitteleuropas, Insekten I*, Leipzig, 4: 115-221.
7. HORVÁTH, G. (1897a): Homoptera nova ex Hungaria. - *Természetráji Füzetek*, 20: 620-643.
8. HORVÁTH, G. (1897b): Hemiptera. - in: *Fauna Regni Hungariae*, Budapest, 3: 1-72.
9. HORVÁTH, G. (1907): Pótlék a Magyar Birodalom Hemiptera-faunájához (Supplementum ad Faunam Hemipterorum Regni Hungariae). - *Ann. Hist.-Nat. Mus. Nat. Hung.*, 5: 500-506.
10. HORVÁTH, G. (1910): Magyarországi új Homoptera (Eine neue Homoptere aus Ungarn). - *Rovartani Lapok*, 17: 176-177, 194.
11. KOPPÁNYI, T. és WOLCSÁNSZKY, E. (1955): Biocönológiai vizsgálatok hortobágyi legelő- és réttípusok rovarállományaiban (Biozönotische Untersuchungen über die Insektenbestände der Hortobágyer Weiden- und Wiesentypen). - *Debreceni Mezőgazdasági Akadémia Évkönyve*: 43-62.
12. KUNTZE, H. A. (1934): Die Zikaden Mecklenburgs, eine faunistisch-ökologische Untersuchung. - *Arch. f. Naturg.*, N.F. 6: 299-388.
13. LE QUESNE, W. J. (1960). Hemiptera (Fulgoromorpha). - in: *Handbooks for the Identification of British Insects*, London, 2, Part 3: 1-68.
14. LOGVINENKO, V. M. (1975): Fulgoroidea. - in: *Fauna Ukraina*, Kiev, 20: 1-287.
15. NAST, J. (1972): Palaeartic Auchenorrhyncha (Homoptera) an annotated check list. - *Warszawa*: 1-550.

16. VILBASTE, J. (1971): Homoptera: Cicadinea I. - in: Eesti Tirdid, Tallin: 1-284.
17. WAGNER, W. (1963): Dynamische Taxonomie, angewandt auf die Delphaciden Mitteleuropas. - Mitt. Hamburg. Zool. Mus. Inst., 60: 111-180.

A szerző címe: Dr. SOÓS Árpád
(Anschritt des Verfassers) Természettudományi Múzeum Állattára
H-1088 Budapest
Baross u. 13.